

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. เชิงปริมาณ

๑) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ด้อยโอกาส คือ คนยากจน ผู้ติดเชื้อ HIV/ผู้ป่วยเอดส์ ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ครอบครัวผู้ต้องขัง จำนวน ๑๖๘ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๑๑๘ คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยเทียบสัดส่วน (Proportional Multi-Stage Random Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

๒.๑) ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๑ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้
 N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error ๐.๐๕)

$$\begin{aligned} \text{วิธีทำ} \quad n &= \frac{168}{1 + 168 (0.05)^2} \\ &= \frac{168}{1 + 0.42} = \frac{168}{1.42} \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน $n = 118$ คน

๒.๒) หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้ด้อยโอกาสตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม ด้วยการเปรียบเทียบสัดส่วน

๒.๓) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากตามสัดส่วน ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

^๑ อภินันต์ จันทะนี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ตามกลุ่มผู้ด้อยโอกาส)

กลุ่มที่ ๑ คนยากจน	๘๐	$\frac{๘๐ \times ๑๑๘}{๑๖๘}$	๕๖
กลุ่มที่ ๒ ผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์	๓๘	$\frac{๓๘ \times ๑๑๘}{๑๖๘}$	๒๗
กลุ่มที่ ๓ ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	๒๒	$\frac{๒๒ \times ๑๑๘}{๑๖๘}$	๑๕
กลุ่มที่ ๔ ครอบครัวผู้ต้องขัง	๒๘	$\frac{๒๘ \times ๑๑๘}{๑๖๘}$	๒๐
รวม	๑๖๘		๑๑๘

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๑. พระมหาไกรสร โชติปัญโญ เลขาธิการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑
๒. นางอรรณพ ขว้างจิตต์ รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์
๓. นายประยูร บุญธรรม ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์
๔. นางวันเพ็ญ ส่องน้อย ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์
๕. นางอัมพร ชัยธรรม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์
๖. นางสาวดวงเดือน อินสินธุ์ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านป่าไผ่
๗. นายนฤเทพ พรหมเทศน์ ตัวแทนประชาชน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไข

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ทั้ง ๗ ด้าน ๆ ละ ๕ ข้อ รวม ๓๕ ข้อ

๑. ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

๒. ด้านสาธารณสุข

๓. ด้านการใช้สติปัญญา

๔. ด้านชีวิตการทำงาน

๕. ด้านสิ่งแวดล้อม

๖. ด้านชีวิตครอบครัว

๗. ด้านชีวิตชุมชน

โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน (Open ended Questionnaire)

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาคความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระครูภาวนาโสภิต วิ, ดร. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ดร.นิกร ยาอินตา อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ดร.จิตติวุฒิ อรุณศิริโรจน์ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. นายไพรินทร์ ณ วันนา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. นายประเด่น แบนปิง หัวหน้าสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๓. หาคความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แก่ผู้ด้อยโอกาส ในเทศบาลตำบลริมปิง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยจำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๗๘

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ
๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านสาธารณสุข
๓. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านการใช้สติปัญญา
๔. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านชีวิตการทำงาน
๕. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านสิ่งแวดล้อม
๖. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านชีวิตครอบครัว
๗. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านชีวิตของชุมชน
๘. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านหลักไตรสิกขา

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ก. เชิงปริมาณ

๑. การรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๒. ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้ด้อยโอกาส และ แกนนำหลักในชุมชน ในตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายคือผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ คนยากจน ผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ และ ครอบครัวผู้ต้องขัง รวม ๑๖๘ ราย ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ข. เชิงคุณภาพ

ในส่วนของการวิจัยคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเทป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. เชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ระดับความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของผู้ด้อยโอกาสในเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ **มากที่สุด**

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ **มาก**

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ **ปานกลาง**

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ **น้อย**

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ **น้อยที่สุด**

๔) การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนจำนวน ๗ ด้าน คือ ๑) ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสาธารณสุข ๓) ด้านการใช้สติปัญญา ๔) ด้านชีวิตการทำงาน ๕) ด้านสิ่งแวดล้อม ๖) ด้านชีวิตครอบครัว ๗) ด้านชีวิตชุมชน ผู้วิจัยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi – SquareTest) (χ^2) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๕) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดใช้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. เชิงคุณภาพ

๑. การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล